

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تصویر سازی در اشعار شاعر نیمه نام قرن هفتم

سیف الدین محمد فرغانی

سرشناسه	آقابزرگی، علی، ۱۳۴۳ -
عنوان قراردادی	دیوان سیف فرغانی، برگزیده، شرح
عنوان و نام پدیدآور	تصویرسازی در اشعار شاعر گمنام قرن هفتم "سیف‌الدین محمد فرغانی" / علی آقابزرگی؛ ویراستار سعید صمدی‌پور.
مشخصات نشر	تهران: مروارید بحر علم، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	۱۴۴ ص.
شابک	۱۳۰۰۰۰ ریال 978-600-97945-0-8 :
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	کتابنامه.
موضوع	سیف فرغانی، محمد، قرن ۸ق. -- نقد و تفسیر
موضوع	سیف فرغانی، محمد، قرن ۸ق. ، دیوان -- نقد و تفسیر
موضوع	شعر فارسی -- قرن ۸ق. -- تاریخ و نقد
موضوع	Persian poetry -- 14th century -- History and criticism
موضوع	صور خیال
موضوع	Imagery
شناسه افزوده	سیف فرغانی، محمد، قرن ۸ق. ، دیوان، شرح
رده بندی کنگره	۱۳۹۶۷۱۹۰۸۵ : ۴۹ PIR
رده بندی دیویی	۷۹۲۵
شماره کتابشناسی ملی	۷۹۲۵

تصویر سازی در اشعار شاعر گمنام قرن هفتم

مؤلف: سیف الدین محمد فرغانی

ویراستار: سعید صمدی‌پور

نوبت و سال چاپ: نخست/ ۱۳۹۶

@morvaridbahrelm

شمارگان: ۱۰۰۰

قیمت: ۹۹/۰۰۰ تومان

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۹۷۹۴۵-۰۰-۸ ISBN :

انتشارات: مروارید بحر علم

morvaridbahrelm@yahoo.com E-mail:

کلیه حقوق محفوظ است. هرگونه نسخه برداری اعم از زیراکس، بازنویسی، ذخیره کامپیوتری و اقتباس کلی و جزئی بدون مجوز کتبی ناشر و مؤلف ممنوع و از طریق قانونی قابل پیگیری است.

« حق چاپ برای ناشر محفوظ است »

فهرست مطالب

۷	مقدمه
۹	تأثیر مسائل سیاسی و اجتماعی قرن هفتم و هشتم در اشعار سیف
۱۴	تأثیر عوامل فرهنگی (عرفان) در اشعار سیف
۱۷	تأثیر دین و عوامل دینی در اشعار سیف
۲۱	تصویر سازی
۲۱	معنای لغوی تصویر (ایماژ) چیست؟
۲۲	شیوه توصیف و تصویر سازی در شعر سیف
۲۷	عناصر سازنده تصویر
۲۷	الف) عناصری که از طبیعت گرفته می‌شود
۲۷	ب) عناصر تشبیه از انسان و آنچه انسانی است
۲۸	ج) عناصر تصویر از زندگی
۲۸	نمونه‌هایی از عناصر تصاویر که از طبیعت گرفته شده
۳۰	نمونه‌هایی از عناصر تصاویر که انسانی‌اند
۳۵	نمونه‌ای از عناصر تصویر از زندگی
۳۵	گونه‌های تصویر
۳۵	سخنی درباره تشبیه
۳۶	تشبیه مقبول
۳۸	تشبیه مفصل
۳۹	تشبیه مجمل

- ۴۰ تشبیه مرسل یا صریح
- ۴۱ تشبیه موکد یا بالکنایه
- ۴۲ تشبیه به اعتبار طرفین آن
- ۴۲ ۱- هر دو طرف تشبیه حسی
- ۴۳ ۲- مشبه عقلی، مشبه به حسی
- ۴۴ ۳- مشبه حسی و مشبه به عقلی
- ۴۵ ۴- مشبه عقلی و مشبه به عقلی
- ۴۶ انواع تشبیه به لحاظ شکل
- ۴۶ ۱- تشبیه ملفوف
- ۴۷ ۲- تشبیه مفروق
- ۴۸ ۳- تشبیه جمع
- ۴۹ ۴- تشبیه مضمّر
- ۴۹ ۵- تشبیه مشروط
- ۵۰ ۶- تشبیه تفضیل
- ۵۱ جان بخشیدن به اشیا در شعر سیف
- ۶۰ تصویرهای ساکن و پویا
- ۶۲ نمونه‌هایی از اشعار سیف که از تصویر ایستا و ساکن برخوردارند
- ۶۸ نمونه‌هایی از تصاویر پویا در اشعار سیف
- ۶۹ تصویر زبانی (واقعی)
- ۷۰ نمونه‌هایی از اشعار سیف که دارای تصویر زبانی‌اند
- ۷۴ تصویر مجازی
- ۷۵ عوامل پدید آورنده تصویر مجازی
- ۷۵ ۱- اضافه تشبیهی
- ۸۰ ۲- اضافه استعاری

- ۳- توصیفی ۸۴
- ۴- تشبیه‌های مرکب ۸۸
- ۵- تمثیل‌های داستانی ۹۲
- ۶- تشخیص ۹۵
- تصویرهای اثباتی و اتفاقی ۹۷
- نمونه‌هایی از تصویر اثباتی در شعر سیف ۹۹
- تصویر برون‌گرا (سطحی) ۱۰۴
- نمونه‌هایی از تصویر برون‌گرا در شعر سیف ۱۰۴
- تصویر درون‌گرا (ژرفا) ۱۱۱
- نمونه‌هایی از تصویر درون‌گرا (عمیق) در شعر سیف ۱۱۲
- صنایع ادبی که پدیدآورده تصویر برون‌گرا در شعر ۱۱۷
- ۱- تلمیحات ۱۱۷
- ۲- پارادوکس ۱۲۶
- ۳- حس آمیزی ۱۲۸
- ۴- تمثیل رمزی و رمز ۱۳۱
- بیان کنایه و ایهام ۱۳۲
- نمونه‌هایی از اشعار سیف که دارای کنایه هستند ۱۳۳
- کنایه به لحاظ انتقال معنای مقصود ۱۳۵
- ۱- قریب ۱۳۵
- ۲- بعید ۱۳۷
- ایهام ۱۴۰
- کتابنامه ۱۴۳

مقدمه:

از آن زمان که شاگردانه‌ای که به چند کتاب و مقاله داشتم، دریافتم که تا حال در شعر سیف به طور مستقل کاری انجام نشده است مگر همان تصحیحی که دکتر ذبیح الله صفا در دیوان او انجام داده. مقاله‌های پراکنده توسط استادان بزرگوار چون عبدالحسین فرزاد، دکتر حسین بهزادی، دکتر سیاء الدین سجادی بر جا مانده است.

دکتر فرزاد در مقاله "زمن عمر... محمود" مقایسه‌ای بین ناصر خسرو و سیف انجام می‌دهد و می‌فرماید: چرا شاعر بزرگ شیعی ناصر خسرو قبادیانی باید در دره یمگان تا پایان عمر در گمنامی و اضطراب و اندوه خواری بماند و شاعری چون سیف آنچنان محو شود که تقریباً در تذکرها هم از او نامی نیاید. دکتر دراد در ادامه سخن می‌گوید: "این نوع شاعران و هنرمندان با مردم و محرومان و مستضعفان جامعه هم درد بوده‌اند تا آنجا که اگر حاکمی اندک گرایشی به رفاه توده‌ها و اصلاحات اجتماعی را خود نشان می‌داد او را تشویق می‌کردند."

باید گفت که این شاعر آنقدر گمنام بود که حتی برای یافتن دیوان او به هر جا سر می‌زدم و از هر کس سراغ دیوان سیف را می‌گرفتم، متأسفانه بعضی‌ها حتی نام این شخصیت را نشنیده بودند و نمی‌دانستند که ایشان شاعر است یا نویسنده؟ تا این که پس از سه ماه گشت و گذار و جست و جو، سرانجام در یکی از کتابفروشی‌های دست دوم در انقلاب آن را به بهای گزاف خریدم، گویا دیوانش هم مثل خودش گمنام و مظلوم واقع شده است. سپس مطالعه آن را شروع نمودم و هنگام خواندن آن هر چه به ذهنم می‌آمد بر

حاشیه دیوان رقم می‌زد. غم گمنامی‌اش بر سینه ام سنگینی می‌کند اما از این که رسالت هنری‌اش را به خوبی انجام داده است احساس خرسندی می‌کنم.

از نگاه مضطرب او که واقع بینانه به اطرافش می‌نگریست و غم بی‌نایی طاقتش را طاق نکرد که دست بر سینه پیش امیر باشد بلکه همتش او را دعوت می‌کرد که "آهن تفته خمیر کند" و پایش از جای نلغزد و شعرش درد مردم زمانه‌اش باشد تمجید از عارفی اندیشمند که شلاق نقدش بر گردۀ هر ریاکاری در هر مقامی نشانه می‌رود.

تجلیل از فرهیخته‌ای که در "اصطبل ثنا خوانی" گرفتار نیامده و اصولاً کسی را شایسته مدح نمی‌داند، لب به ثنا بگشاید. سپاس از آزاد اندیشی که در آینه شعرش تصویرهای واقعی از زمانه بر آشوب نمایان است. تمجید از دلیل راهی که روشنایی امید را به چشمان منتظر اجتماع در بر عدلی که اندیشه سرکوب شود و ظلم بیداد کند می‌باشد که:

در مملکت چو غرش شیران گذشت و رفت
این عو عو سگان شما نیز بگذرد
آن کس که اسب داشت غبارش فرو نشست
گرد سم خران شما نیز بگذرد
این نوبت از کسان به شما نا کسان رسید
نوبت از اکسان شما نیز بگذرد

به راستی در گسترۀ وسیع زبان و ادب فارسی، ستارگان گنجایی در نزد عامه مردم وجود دارند که شناخت آن‌ها همت دانشجویان ادب را می‌طلبد که با ادب و بضاعت هر چند اندک هم که دارند، به همراهی پیران راه، سجاده به می‌رنگین کنند و نماز عاشقی بر آن به آواز بسرایند.